شەهسوارێ « ئیجابی » دچیرۆکێ دا

عبدالرحمن نقشبندی

(بدەست كاریڤە ژگوڤارا ـ الثقافه الاجنبية ـ
ژمارە (1) سالا (1980) ێوەرگێڕایە)

* روژناما (ليترا تورنايا گازێتا) ـ (روژناما ئەدەبی) یاكو تورەڤانێت سوڤیێت دئیننەدەر ، چڤاتەك گریدا لسەر عەگیدیو شەهسوارێی دچیروكێدا . یانی ئەو مروڤێ چیروكڤان یان چیروكنڤیس گرێیا چیروكا خو لسەر ددانیتو دڤێ جڤاتێدا لسەر هندێ هاتە ئاخڤتن كو كانێ چەوا هەر چیروكەك پیدڤی دو (شخصية) تانە ، یێ باش (ئیجابی) و یێ خراب (سلبی) .

دڤێ جڤاتێدا چەند نڤیسەڤانەكێن بناڤودەنگ پشكداربون ژبو دیاركرنو خویاكرنا ڤێ چەندێ ، وەكی هەردو هوزانڤانێن بناڤودەنگ (رسول حمزاتوڤ) و (یفتشینكو) و رومان نڤیس (ئانار) و چەند نڤیسەڤانێن دی .

لبەراهیێ رەخنەگرێ بناڤو دەنگ بەرپسیارێ مەتحەفا (پوشكین) یو نڤیسەرێ كتێبا (ئەدەبو شورەش) (یوریئەندرییف) دەست بئاخڤتنێ كرو گوت :

* مروڤێ (ئیجابی) دچیروكێدا ئەو مروڤە یێ كارێ خو براستیو دروستی بكەتو ئەو كارێ ددەنەڤێ بنەجهـو ژدل بكەتو مروڤێ (سلبی) یان یێ (ئەخلاقیەت) لنك نەبیت ، ئەوە كو كارێ خو براستیو دروستیو بنەجهـ نەكەت . ئەڤ هزرو بیرە ئەوێن (ئەندرییڤ) ی دیاركرین دژی یان بەروڤاژی وان هزرو بیرانە ئەوێن هەتا نهو لسەر مروڤێ (ئیجابیوسلبی) دچیروكێدا دهاتنە گوتن . ژبەركو بەری نهو وەسا یادیاربو كو مروڤێ (ئیجابی) دچیروكێدا ئەو مروڤە یێ زیرەك یێ كو دشێت وان شولا بكەت یێن كو مروڤێ (ئیعتیادی) نەشێت بكەت . بكورتی ، لدویڤ هزرو بیرێن (ئەندرییڤ) ی . مروڤێ (ئیجابی) ئەوە كارێ خو یێ روژانە براستیو دروستی بكەت یانی مروڤێ (ئیعتیادی) .

هەرچەندە ئەڤ هزرو باوەریە لسەر مروڤێ (ئیجابی) دچیروكێدا تشتەكێ پیدڤییە ژبو بلندكرنو پالدانا مروڤی كو ئێدی كارێ خو براستیو دروستی بكەت ، لێ دیاركرنا ڤان هزرو باوەریا بڤی رەنگی بو سویچا رەخنەو پشتگیریا وان تورەڤانا ئەوێن جڤات بوین .

* تورەڤانێ ئەرمەنی (سیمونیان) ی بگەرمی پشتگیریا (ئەندرییڤ) ی كرو گوت : كارێ خارو سارو نەژدل دڤێت ئەدەب رویتو رسوا بكەت ، چنكو لبەر چاڤێن مەو لژیێ مە ، گوهرینێت مەزن یێن دژیانا جڤاكیدا هاتینەكرنو هەمی لوێ باوەریێ بون كو نەهێلانا چەند سنگەبەرو ئالوزییێت ئابوریو (ئەخلاقی) دێ بنە سویچا گوهرینا ژینا (روحی وسایكولوجی) یامروڤی ، لێ بەروڤاژی ، نەكو هەر نەهاتنە گوهرین ، بەلكی ئالوزتر لێهاتن . بناسین ڤێ چەندێ ژی هەچكو (سیمونیان) دبێژیت ، ئەوە كو ئەو گوهرینێت جڤاكیو ئابوریو هەمی هاڤلێیت مروڤاینیێ

هـاتینەکـرن ژ لایێ بیرکـاریێڤە لگـەل ئێك نـاگونجـێنو
هەڤکویڤ ئێك نابن .

* رەخنەگرێ ئازربێجانی (کاراییف) ی بگەرمی رەخنە ل (ئـەندرییف) ی گـرت ، لسەر وان هـزرو بیرا ئـەوێن دیارکرین ژبو مروڤێ (ئیجابی) دچیروکێ داو گوت :
بهـایێ (روحیوئـەخـلاقی) یێ ملەتێ مـە (ملەتێ سوڤییت) مروڤ بویەو دێ هەر مروڤی بیت و رەخنە دڤێ چارەیا (جـەوهەر) ێ مـروڤیو شوینـا وی وجڤاتێـدا بکەت و دڤێ رەخنە کریارێت مروڤی بێن (ئەخلاف) ی و (حەقیقی) هەلکولیت ، نەکو کانێ چەوا کەسب و کارێ خو دکەت ، یانی دڤێت رەخنە (حەقیقة) تا مروڤیو ئەو هزرو بیرێن هەلدگریت دیارو خویا کەت ، نەکو شولێ وی .

* لێ (ئەنینسك) ێ رەخنەگر رەخنە لڤان هـزرو باوەریـا هەمیا گرت و گوت :
گەلە جارا مروڤ دکەڤیتە داڤا هندەك تشتا ئەوبخو بتنێ نەشێت خو ژێ رزگارکەت ئان بەرامبەری وی راوستیت و گوت :
نـابیت هـوین مـروڤی وەکی کت ـ تـاك (شـخص) گونەهبارکەن ، گەلە رویدانێت مەزن بێن بوین هێشتا ئەز نەبویم ئان هێشتا ئەز دزکێ دەیکا خودا . ئەز نهو دێ چ بێـژم بـەرامبـەر وان رویـدانـاو من وەکی ـ کت ـ چ بەرپسیاری (مسؤولیة ت) هەیە !! (ئەنینسکی) ڤێدا چوو گوت : دابەرێخوبدەینە پیشا (مهنە) مـروڤی یان هەچکو (ئەندرییف) ی گوتی کاروکەسبێن وی ، ئاخفتنا (ئەندرییف) ی دلی مە ڤەکرو ئەز دژی ئاخفتنا وی نینم ، لێ هزرا خو بکەن ، گەلۆ (مسؤولیة) مروڤی هەر لسەر هندێیە کـو مروڤی کـارێ خو ـ شـولێ خو ـ بـراستێ و دروستی بکەت ؟
ئەزبخو وەسا یێ هوی بویم و هزرا خو دکەم کو کارکرن ، تشتەکێ راست و دروستە نەکو ژبەر بناس و سـویچەکـا (ئەخلاق) ی ، لێ راست و دروستە ژبەر پێدڤیاتیێ و هند .
ئەم بباشی کاردکەین ژبـو هندێ دا بخـوێن ، چ گەلۆ چ تێکەلی (ئەخلاق) ی دگەل ڤێ چەندێ هەیە ؟
ئەز دزانم بوچی (ئەندرییف) ی بگەرمی لسەر کـارێ مروڤی ئاخفت ، چنکو ـ کار ـ سەروکانیا (معانات) ێ یەو ژیان لسەر مە دسەپینیت ئەم ژێرا باخڤین . ژبەر هندێ دا درێکا (ئەخلاق) یەتێدا هاریکاریا ئێکودو بکەین . لێك من کـارکرنـا راست و دروست و (ئەخـلاق) هەردو پێکڤـە دجهگیرن د رەوشتێ مروڤی داو ئەڤە بەسە کو ئێکی ژوان نـەدەینە بێی دی یـان لێك نـەگرهـرین و ئێکی ژ یێ دی نەئینینە دەر . دڤێ مروڤی (ئەخلاق) یەت هەبیت نەکو ـ « ژبەر » ـ بێی پەیڤا « ژبەر » (بسبب) و ئـەم نابینـە خودان (ئەخلاف) تاکو نەبێژین مە (ئەخلاق) ێ هەی نـەکو ژبـەر چ ، بێی سویـچ ، بێی بناس ، بێی بـەلگـە (دلیـل) . دیسا (ئـەنینسکی) گـوت : ئـەدەب لبن سیبەرا هەڤچاخیا (المصاصر) خو دزێت و پەیدا دبیت ، نەکو ژبەر هندێ نڤیسەڤان دبێژیت : دەمێ هندێ یێ هاتی کو ئالوزیێت (ئەخلاق) ی دیارکەین یانی پەیدابون و زانا ئەدەبی نەلدویڤ بانگێ نڤیسەڤانایە ، بەلکی لدویڤ وی باریە (ظرف) ئەوێ ژینا هەڤچەرخ دسەپینیت .
هەر مروڤەك ـ هەرئێکژمە ـ دەمێ چاڤێن خو دڤێ ژینێ دا ڤـەدکەت ، ژسـەراژنوی دڤێ دـست پێبکـەت ئالوزیـا چارەسەرکەت ، یانی ژچونەیێ دەست پێ بکەت و نەشێت هەتا دویماهیێ چارەکەت و ئالوزیا نەهێلیت و مروڤ هندە هندی دشێت .

* رەخنەگرا ژن (کیدرینا) یێ هزرا جڤاتێ بو (واقع) ێ جیهانێ و هەڤرکیا چین و تەخێت جڤاکی راکێشاو لسـەر بزاڤا سەربخویا ملەتان ئـاخڤت و گوت : ژبـەر کو ئـەم نـەشێین ژڤـان تشتا بـدویرکـەڤین و خـو ژشـوینـا وان ڤەدەرکەین ، ژبەر ڤێ چەندێ (ئەخلاق) یەتێ تێکەلیەکا موکم یادگەل (ئایدولوجیة) تێ هەی . یاپێدڤی یە دەمێ دەست نیشان کرن و خویاکرنا (ئـەخلاقیـة) تا مـروڤی دکەین ، دڤێ ئەم (موقف) ێ مروڤی و هزرو بیرێن وی بزانین ، یێن کو ژبو دبزڤیت . ماپێدڤی یە ئەم لسـەر وێ رەخنا ئەدەبی باخڤین یاکو تێکەلی دگەل مروڤی هەی !، دگەل خاندەڤانی و نڤیسـەڤانی هـەی !، ئەو رەخنـا کو دەستێ خاندەڤانی دگریت و دگەل خو دبەت ، نەکو هەما کریارێت باش بو رێزدکەت و (کیدرینا) یێ رەخنە لهندەك

نڤیسەڤانێن سوڤییێت گرت ، لسەر هزرو بیرێن وان بو مەسەلا (ئەخلاق) یەتیێو بناسین نەزانینا وان کرە نەزانینو ئالوزیا هزرو بیرێن وان یێن (ئایدیولوجی) و گوت : ئەڤ نڤیسەڤانە هندەك جارا دگەهنە وێ پەیشکێ کو ئێدی پشتگیریا دەسەلاتداریو تێهناتیو برسیاتیا (تەیمورلەنگی) بو داگیرکرنێ بکەن ، ئان پشتگیریا (قیم) یێت دەرەبەگاتیێ بکەن .

* (ئەنانشینکوڤ) ێ نڤیسەڤان پشتگیریا وێ باوەریێ دکەت یاکو دبێریت : هەمی گاڤا ئەدەب یێ لدویڤ هندێ گەریایو یستوییێ خوڤە یاگرتی کو شەهسوارێ (ئیجابی) ذروست کەت . لێ دروست بونا شەهسوارێ (ئیجابی) لسەر گاڤێ - دەمی (وختی) راوستیایە ، وەکی (ئەخلاق) یەتیێو نڤیسەڤان چیرۆکا نڤیسەڤانەکێ سوڤییێت یێ هەڤچەرخ دکەتە نموونەو دبێژیت ئەڤ چیرۆکە لسەر ژینا پیرەمێرەکی یە ژییێ وی نێزیکی هەڤتێ سالانەو هەمی کەسبو کارێن وی بخودانکرنا چێلەکێو گولکەکیو چەند پەزەکاو هندە تەیرانە ، نڤیسەڤان پرسیار دکەت گەلۆ چەوا دێ ئەم ڤی شەهسواری بهاکەین هەلسەنگرینین یانی ئەڤ پیرەمێرە شەهسوارێ چیرۆکەکێیە ، چەوا دێ (تقیم) کەین ؟ گەلۆ ئەو شەهسوارەکێ (ئیجابی) یە یان (سلبی) ؟ نڤیسەڤان بخو بەرسڤا پرسیارا خو ددەتەڤەو دبێژیت : بەری پانزدە بیست سالا جوتیارەکی ئەڤ تشتە هەمی هەبان تشتەکێ نەدجهێ خودابوو دابیتە مروڤەکێ (سلبی) . پاشی دبێژیت : گەلۆ ئەم دکارین بێژین ئەڤ جوتیارێ پیرەمێرخو دوەستینیت ژبو قازانجێ (فایدەی) ؟ نەخێ وەنینە ، ئەڤ مەسەلە گەلە ئالوزترە ژهندێ هەچکو ئەم هزردکەینو تێدگەهین .

دیسا (ئەنانشینکوڤا) وێ گوتنێ ڤەدگێریتەڤە یاکو دبێژیت : دەمێ نهو پێدڤی پەیدابونا شەهسوارەکییە کو (ئەخلاق) یەتا وی گەهشتبیتە گوپیتکا .

لێ دڤێ بزاتین ئەڤ شەهسوارێ هوسا چەندێ ئالوزە یێبگرێیەو رێکا پەیداکرنا وی چەندا ئالوزەو دیتنا وی نێزیکبون ژێ برێکێن (تەقلیدی) وکەڤن گەلەك گرانەوە وەستیان پێدڤێت .

دیسا (ئەنانشینکوڤ) ێ هزرو باوەریێن خو دەربرینو گوت : گوهرینا ژینێ یابەردەوامو پێدڤیاتیێن ئابوری یێن بوینە بناس کو ئێدی نەهێلن شەهسواردنەدەبیدا ، وەکی شەهسوارێ چیرۆکا (والفولاذ سقیناه) رابیتو روینیتو دیسا دبێژیت : شەهسوارێ هەڤچەرخ بێخش لدویڤ تورو رەوشتێت بەریخو دچیت ئەوێن سالێن بیستێو سیهێ شیایێن رەنگێ ژینێ بگوهرن . لێ نهو هندە پێدڤیاتیێن نوی یێن بەرامبەر وی یێن پەیدابوینو راوستیاین کو پێدڤی چارەسەرکرنەکا هویرو نەرمە ژبو چارەکرنا رویدانێن ژینێ .

ئەڤە کیلکا تێکەهشتنا مەیە بو شەهسوارێ چیرۆکێ .

* ئاخفتن بو یا هوزانڤانێ بناڤودەنگ (رسول همزاتوڤ) ی . هوزانڤانی نمونەك ئینا ژبو دیارکرنا هزرو بیرێن خو یێن ئەدەبیو لسەر سترانبێژێن وەلاتێ خو پەیڤیو گوت : سترانبێژێ داغستانی بەری سترانا خو بێژیت پرسیارا گوهداران دکەت کانێ چ سترانەك دڤێتو داخازدکەن ، لسەر ڤیانێو نەڤیانێ ، ئان دلخوشییو دلنەخوشیی گەلە جارا بەرسڤا وی ددەنو دبێژنێ : بلا سترانا تە لسەر ڤیانێ بیت لێ نەڤیان ژی تێدا هەبیت ، بلا لسەر نەڤیانێ بیت لێ بلا ڤیان ژی تێدا هەبیت ، بلا لسەر دلنەخوشیی بیت لێ دڤێت دلێ مە پێ خوش ببیت ، بلا لسەر دلخوشیی بیت لێ دڤێ دلنەخوشی ژی تێدا هەبیت . براستی نینەو نابیت پەخشانەك بهێتە نڤیسین بێی کو دلخوشیو دلنەخوشی تێدا نەبیت .

(همزاتوڤ) دبێژیت . شەهسوارێ ئەدەبی یێ هەڤچەرخ دڤێ یێ راست بیتو یێ یێ پێباوەرکری بیتو دسەر هەمی حالارا دڤێ شەهسوارێ هوزانێ یان هەچکو دبێژنێ شەهسوارێ هوزانێ یان هەچکو دبێژنێ شەهسوارێ هوزانێ یان هەچکو دبێژنێ شەهسوارێ سترانێو براستی ئەڤ شەهسوارە هوزانڤان بخویە ، دڤێ یێ راستو پێباوەرکری بیت . یانی یێ بباوەر ربیت . دا بیرا خو راستگویا (پوشکین) یو (نیکراسوڤ) یو (محمود) یو (یسنین) وی (ستالسکی) و (مایکوڤسکی) بینین دهوزانێن واندا مروڤ بڤیانو نەڤیانا وان دحەسییێت ، لێ نهو چێدبیت مروڤ نڤیسینا

لاوەکی بخوینیت و نەزانیت کانێ وی چ دڤێت و ژبو چ هزرو بیرێن (ئەخلاق) ی دبزڤیت و چ تشتە وی دئارینیت ، لێ خـانـدەڤـان گـەلە ببـاشی بخـەم سـارێ و درەویێت وی دحەسێت و .

* هوزانڤان (یفتشینکو) پشکدارێی دئاخفتنێ دا دکەت و دبێژیت :

مان و جهگیربونا سەرمایەدارێی لسەر هـەلگرتن و بـونا تشتی یە بوخو (الملكيه الفرديه) ، نەکو لسەر (ئەخلاقیة) تێ یە ، هەرچەندە رژێما سەرمایەدارێی سەرڤە خو بدیموکراتیەتێ دئینتەدەر لێ براستی ئـەڤ چەنـدە لنك نینـەو دیسـا ئـەو خـو وەسـا نیشـاددەت کـو دژی (ئـەخلاقیـة) تێ یە (اللاخـلاقيه) ، لێ بـراستی ئەو یاوەسا نینەو ژێ ناترسیت و دگەل ئێك دوژمن نینن .

لێ مان و جهگیربونا سوشیالستێی لسـەر (ئەخـلاقیة) تێ یە ، کو لدویماهیێ دێ شێتە هەلگرتن و بونا تشتی بوخو - و بەروڤاژی سەرمایـەدارێی سوشیـالستێی هەرگـاڤ دوژمنداری یا دگەل (نە ئـەخلاقیـة) تێ هەی و بـزاڤا سوشیالستێی و شەرەنیخا وێ شەرەنیخا (ئەخلاق) یە دژی - بون و هەبونا تشتا بوخو - .

(یفتشینکو) دبێژیت : دەمێ ئاخفتن لسەر نەبونا تشتا دهێت - سامانێ ئابوری - هەمی کاربەدەستێن ئـابوری گونەهباردکەن ، ژبـەر هندێ دڤێ دەمێ ئـاخفتن لسەر نەبونا (روحی) دهێت د ڤێ کاربـەدەستێن (روحی) گونەهبارکەن و هوزانڤان دەورێ ئـەدەبێ سوشیـالستی خویاو بەلی دکەت ، پاشی تێك چون و ئالوزیا ئەدەبێ وەلاتێ خو دیاردکەت و بناسا دکەتە (تخصص) دەندە دەرگەهو کولاناداو دبێژیت : ئەدەب ئەو (تخصصه) یێ کو دژی هـەمی (تخصصه) کێ یـەو (یفتشینکو) لسـەر ڤێ چەندێ نمونەکی - لسەر گرتنا تورڤـانێت سوڤیێت بـو کولانەکا ئەدەبی بتنێ - گرتنا بابەتەکی بتنێ - دبێژیت :

گەلە جاران ئەدەبی دێ کەنە پشك پشك - پارچە پارچە - کەن ، دێ بێژن ئەدەبێ گوندی ، ئەدەبێ باژێری ، ئان ئەدەبێ قوتابیان ، وەکی لەشێ مروڤی پارچە پارچە کەن و لەش بخو یێ پێکڤە گرێدایە و ژێکڤە نابیت . ژبو هندێ کو نوژدار بزانیت کانێ پارچەکا لەشی - جهەکێ لەشی - چیەو چ ئێش هەیە دڤێ شەهرەزایی دهەمی لەشی دا هەبیت ، وەسـا ژێ نڤیسەڤـان وەکی وی نوژداریـە یێ درێنتە نەساخەکی ، هەکە شەهرەزایی دپارچەکا لەشی بتنێ دا هەبیت دێ گەلە تشت ژێ چن نـزانیت . ژبەر هنـدێ سـەرکەڤتن دهنـدە کولانـا بتنێ دا دێ بیتـە سکـرەك دنـاڤیەرا مـەو زانینـا گشتی داو ئـەڤ (تخصصـه) وەدکـەت کو ئـەم ئێدی نـەشێـین بـدروستی و رەوان ڤەژەنینا (واقـع) ی دیارکـەین و هوزانڤـان ژئەدەبێ سوڤییێتی نمونـەکی بو مـە دئینیت و دبێژیت : خـاندنـا (ژینـاکلیم سـامڤـین) ی یـاکـو (گـورکی) نڤیسی و (رێکاژانا) یا (الیکسی تولستوی) و (الدون الهادء) یا (شولوخـوف) ی ، ئەڤ نڤیسینـێن دێرین و مـەزن ئاخفتنا مە بنەجەدکەن لسەر نڤیسینا گشتی کو هەمی لاو کوژیا دگریت ، لێ نهو ئەم بارێ گشتی پارچە پارچە دکەین و ژهندێ درەڤین کو ڤی بـارێ گشتی بگڤێشین و دهـەمی کولانـەکا وێدا بچـین و هـەر ژبـەر هنـدێ - بەرفرهەیا نڤیسینێ - (غابرییل غارسیه مارکیز) بو ئێك ژمـەزنترین نڤیسـەڤانـێن نهو . بچـویـك کرنـا هـزرا نڤیسـەڤانی و تـەنگـاتیـا هـزرو بیـرێن وی دکێشیتـە بچویك بون و تەنگاتیا شوینا وی یا (ئەخلاق) ی و دڤێ ئەم ژبیر نەکەین کو نڤیسەڤان بخو شەهسوارێ نڤسینێن خویە دگەل وان شەهسوارا ئەوێن ئەو دنڤیسینێن خودا ددانیت و خیرا پویتە پێدانا نڤیسەڤانی - کانێ پویتەی بچ ددەت و چ تشتـەك لنـك وی کـارەکێ سـەرەکی یـە - (ئەخلاقیة) تا وی دەست نیشان دکەت و خـاندەڤـان پویتە نادەتە وی نڤیسەڤانی ئەوێ خیرا نڤیسینا وی یا بـەرفرهـە نەبیت و پـویتەی نـەدەتە وان تشتـا ئەوێن خاندەڤان پویتە پێ ددەت و هەر هونەرەك نەشێت شوینا خو پێلیت و دێرین بیت هەکە (ئەخلاق) یەتا وی بەرەو نەمان ئان کێم بون بیت . چنکو (ئەخلاق) هونەرەکێ (روحی) یە یێ مەزن و (یەفتشینکو) پێـدا دچیت و بیرهاتنا سالێن بەراهیێ ژ شورەشا وەلاتێ خو دکەت و داخـازێ ژ نڤیسەڤـانـا دکـەت کو (نـەتەوایـەتی یـا شورەشگێر) بەرزە نەکەن و بجارەکێ هەمی تشتەکی ژبیرا خو نەبە نەڤە ، هـەر ژ سابـوینێ و هەتـا چەکێ

(ئـوتوم) ی جنكـو هـەر ئـەوە (ئـەخـلاق) یـەتـا شـورەشكـێر ، دڤێ نڤیسـەڤـان بـرسیێی هـەڤـالینـا مروڤاییێی بیت ، برسیێی پاشە روژێ بیت ، چنكو هەر تشتەكێ باش و تازەو بكێرهاتی مروڤێ برسی ێی دروست كری .

* پشتی هینكێ رومان نڤیسێ ئازربێجانی (ئانار) ی دەست بئاخڤتنەكا رەوان كر لسەر ئاخڤتنێت (یفتشینكو) یو لبەراهیێ دلخوشیا خو دیاركر لسەر وان ئاخڤتنـا ئەوێن هاتینە گوتن ـ لوێجڤاتێ ـ پاشی گوت :

ئـاواو رەنكێن ژینێ یـێن نەوەكی ئێـك دڤێ دنڤیسینێدا ڤەژەنین و دەنگێ خو هەبیت ، داكو ببیتە تشتەكێ مەزن و خوش و بلەزەت و بكێرهاتی ، پاشی گوت :

مخابن بو وێ بزاڤێ ئەوا دهێتەكرن د ئەدەبیدا نەخاسمە د رەخنێدا ژبو كورت رن و دسەدراچونـا (حقیقة) یو ئاواو رەنگێن ژینێ .

هندەك نڤیسەڤان وەسا هزرا خو دكەن كو نـەبون ئـان نەگەهشتنا وی بو هەمی (حقیقة) ێ كێماتی و ئالوزیە د نڤیسینێدا ژبەر هندێ ژبیرا خو دبەنەڤە ئان دسەرا دچن . لێ بەری هەمی تشتەكی ئەدەب ژبەر هندێ ێی خوشە چنكو پرسیـارا دكەت و لدویڤ (حقیقـة) ێ دگەرێت ـ خاندەڤانی پالددەت كو هزرێن خو بكەت و پرسیار بو بهێن ـ پاشی دبێژیت گەلە جارا ئـەم (وەزیفێن) ئـەدەبی ژبیر دكەین ئان بپشت گوهێ خوشە دهاڤێژین و (وەزیفێ) وی ێی سـەرەكی ددانین بخـودان كرنـە ـ ماتی ژی كـرنـە ـ پەروەردەیە ـ و دیسا ئەم ژنڤیسەڤانا داخاز دكـەین كو دڤێ شـەهسـوارێ (ئیجـابی) دنڤیسـینـێن خـودا پەیداكەن ، راستە ئەز دگەل ڤێ چەندێ مە لێ ئەڤە بتنێ كـارێ سـەرەكی ێی نڤیسـەڤـانی نینـەو ئـاخفتنـا وی نڤیسەڤانی یـالبیرا من هـەكو گـوتی : بێژنـە من كانێ شەهسوارێ (ئیجابی) دتاپلویێ (لوحة) (سپێدە د بویشێ كاژادا) ێی (شیشكین) ێ نەخشەكێش . پاشی نڤیسەڤان دبێژیت : دەمێ ئەز گوهێ خو درەمە ئاوازێن (گاجیبیكوڤ) ی ئان هوزانێن (لیرمنتوڤ) ی دخوینم ئەز هزرا خو دشەهسوارێ (ئیجابی) دا ناكەم و ئـەز هزرا خو دهندێدا ناكەم كو ئـەو ێی ماتی ژمن دكـەن ـ پـەروەردە ـ ، دسـەر هنـدێراو لدویمـاهیێ ئـەو من پـەروەردەدكەن و هـەمی تشتەكێ بـاش و جان لنـك من پەیدادكەن لێ برەنگەكێ نەپەنی و بەرزەو لسەرخو . ژبەر هندێ ئەز دگـەل داخازا رەخنـەگرا نینم ـ ئـەو داخازا رەخنـەگر ژ نڤیسـەڤانـا دكەن لسـەر پێدڤیـاتیـا بـونـا شەهسوارێ (ئیجابی) دنڤیسینێن واندا ـ . دیسا گوت : یامن گوتی وەنەبیت كو دەورێ ئەدەبی ێی جڤاكی كێم بكـەت و گوت : ئـەز دكەل بـزاڤا وان تـورڤانـانم یاكـو دهێتەكرن ژبو بلندكرن و ساخكرنا بارێ (ئەخلاق) یو وێ بزاڤێ ئەوا دهێتەكرن دژی دوژمنێن (ئەخلاقیەتا) سوشیالستی و مخابن بوهش بونا رەخنەگرا لسەر هندەك نڤیسینێن ئەدەبی یێن رەخنەگر یێن گەلە باش بمهانا هندێ كو نڤیسەرێن وێ رەخنێ بافرۆنە دهندەك بارێ (سلبی) دا یـانی هندەك رەخنـەگریـێن هـەی هنـدەك نڤیسینـا ناهەلسەنگرینن ژبـەركو بـارێ (سلبی) یێ ژینێ گەلە مەزن دكەن ـ رامانا ـ رەخنێ ـ لڤێـرێ ئەو نینـە كێم و كورتیا ـ لێبگریت ـ بەلكی رامان ژی بهاكرنا نڤیسینێ یە ـ

* لدویمـاهیێ تـورەڤـانێ ئـازربێجـانی (مـامیـدڤ) ی پشكداری دئاخڤتنێدا كرو رازیبونا خو دیاركر لسەر هزرو باوەریێن (یفتشینكوی) كو دبێژیت : دڤی نڤیسەڤـانی هزرەكا بەرفرەه هەبیت كو هەمی كولان و كوژی و بابەتێن ژینێ بگریت و پشت نەگرتنا (مامیدڤ) ی لسەر هندێ بو كو ئاخڤتن لسەر ڤێ چەندێ بساناهی یە لێ بكارئینانا وێ گەلەك ئالوزو گرانەو ڤێ گرناهیێ خویاو دیاردكەت دەمێ دبێژیت : گەلەك ژنڤیسەڤانێن مە ـ یێن وان ـ ژگوندا یێن هاتین و خاندن و هوی بونا وان لباژێرا بویەو ژچینەكا جڤاكی پێڤەتر نانیاسن ، ئان دشیێن بێژین ـ ئاخڤتن یاوی یە ـ ئەو دكارن بخوشپا ژینێ بحەسێن و تێدا بژین لێ نكارن بژانا نـەتەویی بحـەسێن ، ئـەوا كو ئـەم لسـەر ئـاخڤتـێن و (مامیدوڤ) ێی لسەر وێ باوەریێ كو گەهشتنا مروڤی بو زانینەكا بەرفرەهـە ـ گشتی ـ لدویڤ هندێ دهێت پشتی زانینا مە بو پارچێن ژینا مروڤی ـ زانینا مـروڤی بو وان پارچا ئەوێن جیهان ژێ پێكهـاتی و ژینا مـروڤی بخو یـا (زاتی) ـ ئەڤە پەیسكا بەراهیێ یە بو زانینەكا كویـرو دویر .